

# Teorie civilní obrany

Důležitým teoretickým problémem sovětské vojenské vědy je problém rozpracování vědeckých názorů a závěrů o ochraně týlu státu. Po zavedení raketových jaderných zbraní do výzbroje novým způsobem hodnotíme úlohu ekonomiky ve válce, ekonomické zabezpečení ozbrojených sil a odolnost hlubokého týlu, protože ve válce vedené všemi soudobými prostředky stírají se hranice mezi frontem a týlem.

Soudobá válka je složitým sociálním jevem. Budou v ní používány různé způsoby boje, např. ozbrojený, ekonomický, politický, vědeckotechnický a další. Je pochopitelné, že ozbrojený zápas je rozhodující, protože se v něm soustřeďuje hlavní branné úsilí státu.

Současně válka staví do popředí celou řadu problémů, které nemohou být řešeny jen ozbrojeným zápasem. Mezi ně patří ochrana obyvatelstva, zabezpečení provozu důležitých odvětví a objektů národního hospodářství ve válce, odstranění násled-

ků napadení nepřítele v týlu státu, obnovení narušeného řízení v průběhu války, obnovení výroby důležitých druhů válečného materiálu.

Významné místo při řešení těchto problémů má civilní obrana. Právě ona prostředně odpovídá za ochranu obyvatelstva a národního hospodářství před úderem zbraní hromadného ničení a za záchrané obnovovací práce při odstraňování následků napadení nepřítele na území státu.

Civilní obrana má zcela vypracovaný systém vědecky zdůvodněných zásad, které ve svém souhrnu tvoří její teorii. Cílem tohoto článku je objasnit současný stav rozvoje teorie civilní obrany jako systému vědecky zdůvodněných zásad její organizace a vedení, určit objekt zkoumání této teorie, její předmět, obsah a hlavní úkoly a konečně ukázat na některé nejaktuálnější teoretické problémy, které je nutné dále rozpracovat.

## Objekt zkoumání teorie civilní obrany, její předmět a obsah

Teorie civilní obrany, jako součást vojenské vědy, zkoumá jako hlavní objekt válku. Nezajímá se však celou různorodostí jevů války a ozbrojeného zápasu, ale především těmi jevy, které ovlivňují týl státu a se kterými musíme počítat při řešení úkolů jeho ochrany silami a prostředky civilní obrany. Zabývá se studiem sil a prostředků pravděpodobného nepřítele, které mohou být použity ve válce k ničení

měst a objektů, rozmístěných v hloubce teritoria státu, hodnocením charakteru působení těchto prostředků i možných následků jejich použití a konečně rozpracováním způsobů i zásad přípravy a vedení civilní obrany, které odpovídají požadavkům soudobé války.

Teorie civilní obrany formou řešení vědeckých úkolů se v mnohém shoduje

jených sil, které rovněž zkoumají tyto problémy, ovšem vzhledem ke svým specifickým úkolům. Avšak tato shoda se projevuje jen ve formě a jen v tom smyslu, že při studiu prostředků napadení a ničení nepřítelů teorie civilní obrany při svém zkoumání se opírá o podklady jiných oblastí vojenské vědy.

Konkrétní obsah zkoumaných problémů vychází za hranice potřeb vojenského umění druhů ozbrojených sil, protože zahrnuje široký okruh otázek, které se týkají nejen vlastních zájmů civilní obrany a jejich jasně vymezených úkolů, ale i celé řady jiných oblastí vojenské vědy a dalších hraničních věd.

Problémy, které řeší teorie civilní obrany, jsou přímo nebo nepřímo spjaty s rozpracováním způsobů a prostředků uchování lidských a materiálových zdrojů, se zabezpečením odolnosti hospodářství ve válce. Specifickým rysem v předmětu teorie civilní obrany je to, že podrobněji zkoumá výsledky působení ozbrojeného zápasu na objekty týlu státu, jejich rozsah a bezprostřední vliv na pevnost týlu, jeho schopnost zabezpečit nutné potřeby ozbrojených sil, národního hospodářství a obyvatelstva ve válce. Teorie civilní obrany rozpracovává v důsledku toho přesně vymezené problémy, které se týkají specifických forem, způsobů a prostředků plnění úkolů k ochraně týlu, zejména obyvatelstva, v soudobé válce.

Předmětem teorie civilní obrany rozumíme tedy systém opatření k ochraně týlu státu, která jsou nedílnou součástí celkového komplexu branného úsilí státu, silami a prostředky, které má k dispozici civilní obrana.

Opatření civilní obrany v soudobé válce musíme prakticky uskutečňovat na celém území státu s přihlédnutím k diferencovanému přístupu k síle a charakteru používaných prostředků ochrany. Dnes existuje reálné nebezpečí napadení kteréhokoli města nebo jiného obydleného prostoru, bez ohledu na to, zda představuje pro nepřátelské údery cíl nebo ne. Z toho vyplývá, že rozsah a charakter uskutečňovaných opatření civilní obrany závisí na hospodářském a obranném významu objektů.

Pro obyvatelstvo velkých měst, kterému bude hrozit nebezpečí napadení jakýmkoli prostředky ničení, je nezbytný různorodý co do formy a velmi účinný komplex ochranných opatření. Mezi ně patří vybudování ochranných objektů pro obyvatelstvo, jeho evakuace do bezpečných prostorů mimo města, zabezpečení ochrannými prostředky jednotlivce, uskutečňování různých zdravotnických profylaktických opatření, která zamezují, nebo snižují ú-

činky působení na lidský organismus, ochrana proviantu, vodních zdrojů, zemědělských kultur a domácího zvířectva, aby- chom nedovolili obyvatelstvu používat za- sazené produkty obživy a vody a konečně celá řada dalších opatření, která směřují k uchování života lidí a snížení ztrát ve válce.

V menších městech a zejména na vesnicích, kde hlavním nebezpečím budou radioaktivní, chemické a biologické zamoření, bude potřeba uskutečnit menší komplex opatření. Avšak v obou případech uskutečňovaná opatření musí být komplexní. To vyplývá z velké různorodosti ničivých účinků soudobých zbraní, kterým musí civilní obrana čelit účinnými opatřeními ochrany.

Soudobá válka vyžaduje všestranné, včasné a důsledné uskutečnění hlavních ochranných opatření a soustředění potřebných prostředků ochrany ještě v míru. Vycházíme přitom z toho, že uskutečnit tak rozsáhlou práci k ochraně všeho obyvatelstva státu a hospodářství v omezeném čase předválečného období je prakticky nemožné. Zásada včasné přípravy a uskutečnění všech úkolů civilní obrany předpokládá celý systém opatření, která směřují k jejich realizaci v procesu plnění národohospodářských plánů. Hlavní způsob plnění těchto úkolů vidíme v přesném dodržování určených požadavků k odpovídající přípravě obyvatelstva, odvětví a objektů národního hospodářství. Včasné uskutečnění potřebných opatření umožní zabezpečit jejich splnění v celém rozsahu v rámci nové výroby nebo rekonstrukce závodů, vytvořit potřebný fond ochranných zařízení, nahromadit odpovídající zásoby ochranných prostředků jednotlivce, přizpůsobit techniku, která je v národním hospodářství k plnění úkolů civilní obrany, naučit obyvatelstvo zásadám ochrany proti zbraním hromadného ničení a působit v rámci nevojenských zařízení, vytvářet a připravovat potřebné síly a prostředky k odstranění následků napadení nepřítelů.

Uskutečnit všechna tato opatření není možné všude a v plném rozsahu. Teorie civilní obrany věnuje proto pozornost jejich prvofadému uskutečnění zejména ve velkých městech a v průmyslových objektech, kde je nezbytná vyšší úroveň ochrany jak co do rozsahu opatření, tak co do spolehlivosti používaných prostředků. Přitom hlavní úlohu mezi nimi má zabezpečení ochrannými zařízeními, jako hlavní prostředek ochrany, zejména v podmínkách nebezpečí nenadálého napadení nepřítelů, kdy všechna ostatní opatření mohou být málo účinná.

Zásada včasného uskutečnění opatření v civilní obraně je základem řešení i jiných jejích problémů, jako např. zvýšení odolnosti práce odvětví a objektů národního hospodářství, vybudování a příprava sil civilní obrany k odstraňování následků napadení nepřítele.

Základ předmětu teorie civilní obrany tvoří tedy opatření k ochraně obyvatelstva a ekonomiky státu proti zbraním hromadného ničení a dále problémy spojené s odstraňováním následků napadení nepřítele v týlu státu.

V závislosti na hlavním obsahu předmětu teorie civilní obrany je určena i její strukturální výstavba. Struktura teorie civilní obrany se dělí na čtyři vzájemně spjaté části, které zahrnují rozpracování problémů ochrany obyvatelstva v soudobé válce (tj. hlavní a základní části teorie), zdůvodnění způsobů a zásad zvyšování odolnosti hospodářství v průběhu války, forem a metod organizace práce k odstraňování následků napadení nepřítele v týlu státu a rozpracování velení civilní obraně.

První část zahrnuje teoretické rozpracování problematiky ochrany obyvatelstva. Bojovou pohotovost civilní obrany hodnotíme především podle její schopnosti splnit zejména tento úkol; na něm závisí splnění všech ostatních úkolů.

Hlavní teoretické směry při rozpracování problémů ochrany obyvatelstva jsou — hledání účinnějších a spolehlivějších způsobů zabezpečení obyvatelstva ochrannými objekty a ochrannými prostředky jednotlivce,

— zkracování lhůt pro evakuaci, — zdokonalení systému uvědomování obyvatelstva o nebezpečí napadení nepřítele, o jeho úderech, o radioaktivním, chemickém a biologickém zamoření terénu,

— zlepšování spolehlivé ochrany proviantu, vodních zdrojů, zemědělských kultur a domácího zvířectva,

— organizování přípravy obyvatelstva v otázkách civilní obrany.

Druhá část zahrnuje teoretické rozpracování problémů zvyšování odolnosti hospodářství. Konkrétním výrazem jsou tyto úkoly:

— stanovení dalších způsobů rozptýlení rozmístění výrobních sil na území státu,

— hodnocení odolnosti práce objektů a odvětví národního hospodářství ve válce, odhalení nejzranitelnějších míst v jejich přípravě a stanovení opatření k jejich odstranění,

— zkoumání způsobů zvyšování spolehlivosti ochrany výrobního personálu,

— vytváření materiálních zásob při napadení nepřítele,

— řešení otázek kooperace i zdvojování výroby nejdůležitějších druhů produkce ve válce,

— zvyšování spolehlivosti řízení odvětví a objektů národního hospodářství ve válce,

— zvyšování samostatnosti práce ekonomických rájů a republik.

Do třetí části patří rozpracování teoretických problémů, které jsou spjaté s organizací záchranných a neodkladných havarijních a obnovovacích prací v ohniscích napadení a v prostorech živelních pohrom. Rozpracování těchto problémů vyžaduje vyvinout značné úsilí ke stanovení nejúčelnější organizační struktury sil civilní obrany, jejich potřebnému množství, taktiky v různých podmínkách situace a metodiky bojové přípravy.

Do čtvrté části patří další rozpracování teoretických zásad organizace velení civilní obraně. Hlavní pozornost bude nutné soustředit na

— rozpracování úkolů a vydělení působnosti za jejich plnění mezi teritoriálními, oborovými a vojenskými orgány velení,

— hledání nejúčinnějších způsobů a metod společné práce,

— stanovení nejúčelnější organizační struktury orgánů velení,

— rozpracování vědecky zdůvodněných zásad zdokonalování systémů velení, spojení i uvědomování v civilní obraně a jejich návaznost na analogické systémy v ozbrojených silách,

— zavádění automatizovaných systémů velení.

### **Úloha a místo teorie civilní obrany ve vojenské vědě a spojitost s jinými jejími součástmi**

Úloha a místo teorie civilní obrany ve vojenské vědě jsou určeny tím přínosem, který vnesla civilní obrana do celkového systému branných opatření. Úsilí civilní obrany směřuje k zabezpečení úspěšné činnosti ozbrojených sil, protože na uchování života obyvatelstva a zabezpečení

odolnosti ekonomiky v mnohém budou záviset jak průběh, tak i výsledek ozbrojeného zápasu. Vyplyvá to z toho, že docílit ochrany činnosti na území státu je jedním z nejdůležitějších hlavních cílů války.

Úloha teorie civilní obrany ve vojenské vědě tkví v tom, že s využitím zásad

obecné teorie vojenské vědy rozpracovává speciální část, která je spjata s řešením úkolů ochrany týlu státu v soudobé válce. Je to nová část vojenské vědy, která vznikla v důsledku změn v rozvoji prostředků ozbrojeného zápasu a názorů na jejich použití v soudobé válce.

Rozvoj prostředků ozbrojeného zápasu v současné době, narůstání nebezpečí hromadného ničení obyvatelstva a objektů v hlubokém týlu měly za následek zásadní změny v názorech na charakter uskutečňovaných opatření k ochraně týlu a vyžádaly si hluboké vědecké rozpracování hlavních způsobů a zásad plnění tohoto úkolu.

Z toho vyplývá, že vznik teorie civilní ochrany je objektivní nutností, která vznikla v důsledku hlubokých změn ve vojenském v současném období. Tato teorie, která se stala samostatnou částí vojenské vědy, má svou historii vzniku a rozvoje.

Pohovoříme nyní o místě teorie civilní ochrany ve vojenské vědě. Protože zkoumá specifické problémy války a rozpracovává způsoby a zásady ochrany týlu státu ve válce, je pochopitelné, že výsledky těchto zkoumání musí být zařazeny do obecných problémů vojenské vědy.

Z toho vyplývá závěr o samostatnosti teorie civilní ochrany a jejím plném oprávnění být zařazenou k jedné ze speciálních částí vojenské vědy. Ta skutečnost, že teorie civilní ochrany, kromě čistě vojenských aspektů své činnosti, zkoumá celou řadu hraničních problémů spjatých s vlivem ekonomických, geografických, sociálně politických a jiných činitelů při řešení úkolů ochrany týlu státu, jen zdůrazňuje šířku této teorie, její organickou spojitost s dalšími odvětvími vědeckých znalostí. Rozpracováním těchto problémů doplňuje obecnou teorii vojenské vědy, rozšiřuje hranice jejího zkoumání a prohlubuje obsah rozpracovávání vědeckých problémů.

Teorie civilní ochrany ve svém obsahu má nejrozmanitější a hluboké spojitosti s jinými oblastmi a součástmi vojenské vědy, např. s teoriemi vojenského umění, výstavby ozbrojených sil, velení ozbrojeným silám, výcviku a výchovy vojsk ozbrojených sil a řadou vojenských speciálních a vojenskotechnických věd. Základní teoretické zásady a závěry těchto teorií teorie civilní ochrany široce využívá při rozpracování svých specifických problémů.

Zvláště těsné, různorodé a hluboké spojitosti má teorie civilní ochrany s teorií vojenské ekonomiky a teorií vojenského umění v oblasti bojového a týlového zabezpečení. Otázky průzkumu, organizace protichemické a protiradiační ochrany, technického vybavení, poskytnutí zdravotnické po-

moci, dopravního, materiálně technického a jiných druhů zabezpečení jsou v těsné vzájemné spojitosti s plány a rozhodnutími odpovídajících služeb civilní ochrany a orgánů vojenského velení. Proto jejich hluboké vědecké rozpracování a zakončení ve vzájemně sladěných plánech je předpokladem jejich úspěšného praktického řešení.

Vzájemné vztahy teorie civilní ochrany s teorií velení ozbrojeným silám se projevují zejména při rozpracování společných opatření ke sladění systémů velení, organizace vzájemné informovanosti orgánů civilní ochrany a ozbrojených sil a ve stanovení vzájemně sladěných perspektivních směrů, zdokonalování těchto systémů. Využívání zkušeností teorie velení ozbrojeným silám při rozpracování otázek velení civilní obraně napomáhá jejich hlubšímu zkoumání a současně přispívá k hlubšímu odrážení zájmů civilní ochrany v samotné teorii velení ozbrojeným silám.

Součinnost teorie civilní ochrany s teorií výstavby ozbrojených sil se uskutečňuje v otázkách sladění názorů na principy, formy a metody organizační výstavby civilní ochrany, využití zkušeností této teorie při vytváření struktury sil a prostředků civilní ochrany, ve vzájemně sladěné vědecké unifikaci sil a prostředků a jejich uvedení do souladu s rozsahem a charakterem řešených úkolů.

Pro teorii civilní ochrany je charakteristická neustále narůstající závislost na vojenských technických a speciálních vědách. Při řešení svých úkolů civilní obrana široce využívá výsledků těchto věd, zejména při vytváření nových, spolehlivějších a účinnějších technických prostředků ochrany a odstraňování následků napadení nepřítelů a uskutečňování opatření ke zvyšování odolnosti objektů i odvětví národního hospodářství.

Široké spojitosti teorie civilní ochrany s teorií výcviku a výchovy vojsk se projevují ve společném rozpracování účinnějších forem a metod přípravy řídících a velitelských orgánů, vojáků a nevojenských zařízení, studentů a žáků, všeobecného školení obyvatelstva v otázkách civilní ochrany. Vědecky zdůvodněné požadavky, principy a metody k získání praktických návyků všech školených kategorií při plnění svých povinností v nejsložitějších podmínkách situace, široké využívání zásad teorie výcviku a výchovy vojsk v těchto otázkách umožňují civilní obraně cílevědoměji a účinněji organizovat a řídit výcvik a výchovu příslušníků civilní ochrany a obyvatelstva.

Teorie civilní ochrany široce využívá výsledků výzkumu mnoha jiných věd a teo-

rií, které jsou součástí vojenské vědy. Tvůrčím způsobem jich využívá a tím zvyšuje vědeckou zdůvodněnost vlastních závěrů k účinnému uskutečnění opatření civilní obrany, zkracuje lhůty potřebné k vy-

řešení jednotlivých úkolů. Současné teorie civilní obrany přispívá k dalšímu rozvoji jiných součástí vojenské vědy, značně rozšiřuje hranice jejich výzkumu na úkor zařazení problematiky civilní obrany.

### Některé současné problémy teorie civilní obrany

V souvislosti s úkoly, které má řešit civilní obrana, k neaktualnějším teoretickým problémům v současných podmínkách patří další rozpracování způsobů zvyšování spolehlivosti ochrany obyvatelstva a hospodářství státu před zbraněmi hromadného ničení a jinými prostředky napadení nepřítel.

Nutnost hlubokého vědeckého zdůvodnění těchto otázek vyplývá na jedné straně z bouřlivého rozvoje prostředků ničení a na druhé straně z růstu rozvoje měst a objektů a ze zvýšení potenciálního nebezpečí jejich ničení. To všechno vyžaduje hledat způsoby a prostředky zvyšování spolehlivosti ochrany a včasného přijetí účinných opatření k jejich přípravě s ohledem na požadavky civilní obrany. Úspěšné rozpracování konkrétních praktických opatření ke zvýšení spolehlivosti ochrany obyvatelstva a hospodářství není možné bez hluboké vědecké analýzy a prognózy možnosti situace v týlu státu. Správné předvídání situace, která se vytvoří při zahájení války na území státu, zhodnocení tendence rozvoje soudobých prostředků ozbrojeného zápasu a názorů na jejich použití, charakteristických zvláštností a vlivu těchto činitelů na stav objektů a především na ochranu obyvatelstva, vědecká prognóza situace — to vše představuje důležitý teoretický úkol. Nebudeme-li jej řešit, nemůžeme ani s úspěchem plánovat ochranná opatření, organizovat přípravu sil a prostředků a stanovit způsob jejich využívání v různých podmínkách situace.

Prvním a nejdůležitějším úkolem teorie civilní obrany je rozpracování vědecky zdůvodněné metodiky předvídání a hodnocení situace v týlu státu v podmínkách širokého použití soudobých prostředků ničení nepřítel. Tato metodika umožňuje stanovit jednotný přístup k plánování ochranných opatření v souladu se soudobými názory na použití raketových jaderných zbraní, zvyšovat pevnost práce odvětví a objektů národního hospodářství, zdůvodnit propočty k vytvoření sil a prostředků k plnění těchto úkolů a uskutečnění prací k odstranění následků napadení nepřítel, rozpracovat účinnější operační a taktické zásady využívání sil a prostředků civilní obrany v různých podmínkách situace.

Pokud se týče dalšího rozpracování konkrétních otázek zvyšování spolehlivosti opatření k ochraně obyvatelstva a ekonomiky ve válce, na první místo stavíme úkol výzkumu v oblasti zdokonalování železných prostředků ochrany. Hlavním směrem přitom je hledání účinnějších způsobů zabezpečení všeho obyvatelstva ochrannými zařízeními, které by plně odpovídaly požadavkům ochrany v podmínkách soudobé války. Úspěšné řešení úkolu vytvoření ochranných objektů je velmi těžko uskutečnitelné, a proto musí být řešeno diferencovaně. Nejspolehlivějšími úkryty je nutné zabezpečit obyvatelstvo, které může být vystaveno bezprostřednímu působení soudobých prostředků ničení, a jednoduchými a přitom méně nákladnými prostředky ostatní obyvatelstvo.

Proto je nutný vědecky zdůvodněný systém zabezpečení obyvatelstva ochrannými zařízeními, který bude odpovídat charakteru a zvláštnostem soudobé války a ekonomickým možnostem státu. Tento systém zahrnuje včasné zabezpečení dokonalejších úkrytů pro dělníky a úředníky ve výrobě i pro všechny ostatní kategorie obyvatelstva, které jsou spjaté se životaschopností měst a objektů národního hospodářství. K úkrytům ostatního městského obyvatelstva přizpůsobujeme všechny stálé podzemní místnosti a kromě toho s nebezpečím rozpoutané války předvídáme výstavbu jednoduchých úkrytů vojenského typu.

Na venkově a ve městech, kde nehrozí bezprostřední napadení nepřítel, k ochraně obyvatelstva mohou být přizpůsobeny existující sklepení a jiné podzemní objekty a vybudovány kryty typu překrytých zákopů, okopů a zemljanek.

Tendence úplného zabezpečení všeho obyvatelstva ochrannými zařízeními nesmí odvádět pozornost od rozpracování jiných způsobů ochrany a zejména od zdokonalování forem evakuace. Rozhodující přitom je zkracování doby potřebné k evakuaci, jednak lepším využitím dopravních prostředků, jednak organizací vyvádění jednotlivých kategorií obyvatelstva pěšky na bezpečnostní vzdálenost od měst a objektů potenciálních cílů k úderům nepřítel.

Dalším úkolem teorie civilní obrany je rozpracování opatření ke zvýšení odolnosti hospodářství. Při řešení tohoto úkolu

v podmínkách soudobé války je nutný zásadní výzkum v rámci obecných požadavků k určení hlavních směrů a komplexu včas uskutečňovaných praktických opatření na základě předvídání situace, která může vzniknout na území státu nebo v jednotlivých hospodářských prostorech v důsledku použití soudobých prostředků napadení. Jen společným úsilím vědců, kteří se zabývají rozpracováním problematiky vojenské ekonomiky, specialistů plánovacích orgánů ministerstev a úřadů a vedoucích orgánů civilní obrany a vojenského velení, kteří mají vedoucí úlohu při zkoumání těchto problémů, mohou být všechny otázky vyřešeny zodpovědně a na vysoké vědecké úrovni.

Důležitým úkolem teorie civilní obrany, který souvisí s budováním a využitím jejích sil, je rozpracování přípravy příslušníků nevojenských zařízení. Základ sil civilní obrany tvoří nevojenská zařízení a úřady, které v míru plní normální každodenní hospodářské úkoly, ale ve válce jsou povolány k vedení záchranných a neodkladných havarijních obnovovacích prací v ohniscích ničení a v prostorech živelných pohrom. Všechny tyto síly představují organizované jednotky, zúčastňují se odpovídající přípravy a jsou zabezpečeny potřebnými prostředky ke splnění plánovaných úkolů.

Za současné úrovně rozvoje prostředků ničení značně narůstá objem záchranných prací, je složitější jejich charakter a spolu s tím se zvyšuje potřeba sil a prostředků; rovněž formy a metody jejich využití jsou složitější. Proto rozpracování vědecky zdůvodněných norem, které stanoví potřebu sil a prostředků ke splnění plánovaných úkolů v okruzích ničení a v prostorech živelných pohrom je dalším důležitým úkolem civilní obrany. Tyto normy podstatně pomohou při plánování výstavby sil a prostředků civilní obrany, umožní správně organizovat technické vybavení, zdokonalit taktické zásady využívání jednotek v konkrétních podmínkách situace.

Teorie civilní obrany musí odpovědět i na vznikající praktické problémy, které

se týkají sestavy uskupení sil, jejich rozmístění za velkými městy, organizace velení, používání nejúčelnějších taktických způsobů činnosti v různých ohniscích ničení a v prostorech živelných pohrom.

Velké úkoly bude teorie civilní obrany řešit v oblasti dalšího zdokonalování systému velení. V poslední době jsme získali bohaté zkušenosti zejména v rozpracování otázek velení na místě, v otázkách odpovědnosti a úkolů teritoriálních, oborových a vojenských orgánů velení. Jsou rozpracovány formy a metody jejich společné práce při plnění všeobecných úkolů. Pokračuje se v pracích na technickém vybavení a rozvoji systému velení v civilní obraně v návaznosti na systém velení vojsk. V dalším považujeme za nutné rozpracovat systém vědecky zdůvodněných zásad v otázkách velení jako samostatnou část teorie civilní obrany.

Současně je nutné pokračovat v dalším rozpracování způsobů organizace velení silám civilní obrany v ohniscích ničení a v prostorech živelných pohrom v tom směru, aby plnou odpovědnost měly místní stranické a státní orgány.

Teorie civilní obrany musí věnovat zvýšenou pozornost rozpracování účinnějších způsobů využívání strojné výpočetní techniky a automatizaci všech pracovních procesů ve velení. Proto musí rozpracovat účinná opatření k využívání těchto prostředků, určit základní teoretické zásady k vytvoření automatizovaného systému velení v civilní obraně, jehož základem bude celostátní síť výpočetních středisek, oborové automatizované systémy a jednotný automatizovaný spojovací systém státu.

Jeden z důležitých problémů vědeckotechnického charakteru souvisí s rozpracováním technických prostředků k vybavení sil a prostředků civilní obrany a ochrany obyvatelstva. Jde zejména o přizpůsobení existujících prostředků, které jsou k dispozici v národním hospodářství pro potřeby civilní obrany. Na tento úkol se musíme dívat jako na jeden z aktuálních a perspektivních směrů rozvoje teorie civilní obrany.

**Upraveno ze sovětského tisku.**